RAHAREFORMILAKI

Aloitteen sisältö

PÄÄASIALLINEN ESITYS

Ehdotamme, että hallitus ryhtyy lainvalmisteluun tässä kansalaisaloitteessa kaavaillun rahareformin toteuttamiseksi ottamalla käyttöön velattoman rinnakkaisvaluutan Suomessa. Rinnakkaisvaluutan liikkeelle laskemisesta vastaa yksinomaan valtio.

YKSITYISKOHTAISEMPI ESITYS

Käteisen lisäksi myös sähköisen rinnakkaisvaluutan laskee liikkeelle valtio. Rinnakkaisvaluuttaa voi käyttää sähköisessä muodossa yksityishenkilöt, yritykset, muut yhteisöt ja rahoituslaitokset. Tämän mahdollistamiseksi rinnakkaisvaluuttaa hallinnoiva rahapoliittinen auktoriteetti tarjoaa tilejä suoraan tai epäsuorasti esimerkiksi pankkien kautta.

Rinnakkaisvaluuttajärjestelmässä korkoa voi ansaita ainoastaan riskiä vastaan. Rinnakkaisvaluuttajärjestelmässä voidaan tarjota kahdenlaisia tilejä: maksutilejä ja sijoitustilejä. Maksutilien rahoja ei voi lainata eteenpäin, niille ei makseta korkoa, ja ne ovat täysin riskittömiä. Sijoitustilien rahat sijoitetaan tallettajien puolesta ja niille maksetaan korkoa. Rahat ovat sijoitettuina sovitun ajan, jonka aikana asiakas on valmis kantamaan osan sijoituksista koituvista riskeistä.

Rinnakkaisvaluuttajärjestelmä ei vaadi talletussuojaa, sillä se on riskitön maksutilien osalta. Tästä syystä valtio ei takaa maksutileillä, eikä luonnollisesti myöskään sijoitustileillä olevia talletuksia.

Rinnakkaisvaluuttajärjestelmässä myönnettyihin lainoihin rahoitus on hankittava etukäteen. Näin toimivat eurojärjestelmässä nykyäänkin kaikki muut rahoituslaitokset paitsi pankit, kuten sijoitusrahastot, vakuutusrahastot ja eläkerahastot.

Jotta kukaan muu kuin valtio ei voi luoda rinnakkaisvaluuttaa tai sen läheistä korviketta, asetetaan rinnakkaisvaluuttamääräisille talletuksille maksutileillä 100 %:n reservivaatimus. Tämä tarkoittaa sitä, että maksutilien talletuksia täytyy vastata sama määrä käteistä tai reservejä (käteisen sähköistä vastinetta). Vertailuna eurojen osalta reservivaatimus on nykyisin 1 % eli pankeilla täytyy olla käteistä tai reservejä ainoastaan sadasosa siitä määrästä, mitä niillä on euromääräisiä talletuksia.

RAHAN LIIKKEELLE LASKEMINEN

Rinnakkaisvaluutan liikkeelle laskemisen määrästä päätettäessä täytyy valita joko asiantuntijapohjainen tai demokraattinen malli. Asiantuntijapohjaisessa mallissa rahan määrästä päättää itsenäinen rahapoliittinen komitea, joka on verrattavissa nykyiseen EKP:n neuvostoon. Komitea noudattaa sille annettua mandaattia, kuten nykyistä inflaatiotavoitetta tai työllisyystavoitetta. Demokraattisessa mallissa puolestaan poliitikot päättävät ja ovat siten vastuussa rahan liikkeelle laskemisen määrästä.

Kummassakin tapauksessa uuden rahan käyttötarkoituksesta päätetään demokraattisesti. Luotu raha lisätään valtion tuloihin. Periaatteessa käyttötarkoituksia on neljä: valtion menojen lisääminen, verojen alentaminen, valtionvelan maksaminen takaisin tai kansalaisosingon/helikopterirahan jakaminen. Tarkka painotus näiden välillä riippuu poliittisista voimasuhteista.

TOTEUTUS

Suomessa otetaan käyttöön rinnakkaisvaluutta. Lainsäädännössä taataan rinnakkaisvaluutalle virallisen maksuvälineen asema, jolloin sen on kelvattava yksityisten ja julkisten velkasuhteiden selvittämiseen.

Rinnakkaisvaluuttaa hallinnoi julkinen rahapoliittinen auktoriteetti (esimerkiksi valtiovarainministeriö tai Valtiokonttori), muttei Suomen Pankki. Vaikka Suomen Pankilla on paljon kokemusta rahajärjestelmän hallinnasta, saattaisi kahden eri rahayksikön hallinta aiheuttaa eturistiriitoja.

Rinnakkaisvaluutta on kelluva eli rinnakkaisvaluutan arvo suhteessa ulkomaisiin valuuttoihin määräytyy markkinoilla. Kiinteällä vaihtokurssilla euroon tai johonkin muuhun valuuttaan sidottu rinnakkaisvaluutta olisi epäkäytännöllinen vaihtoehto, koska silloin rinnakkaisvaluutan liikkeellelaskija (valtio) joutuisi käytännössä hankkimaan tai olemaan valmis hankkimaan euroja tai muuta valuuttaa yhtä paljon kuin rinnakkaisvaluuttaa on laskettu liikkeelle. Tällöin rinnakkaisvaluutta ei juuri eroaisi tilanteesta, jossa käytettäisiin ainoastaan euroja tai muuta valuuttaa maksuvälineenä.

Perustelut

YLEISPERUSTELUT

Nykyään suurimman osan rahasta luovat yksityiset pankit. Valtio luo ainoastaan setelit ja kolikot. Euroalueella pankkitalletukset muodostavat yli 90 % kaikesta rahasta, kun taas setelit ja kolikot muodostavat alle 10 %.

Pankkitalletukset syntyvät velkaantumisen kautta ja ovat velkaa myös itsessään. Pankkitalletukset syntyvät, kun pankki myöntää asiakkailleen lainoja. Pankkitalletus itsessään on pankin lupaus toimittaa asiakkaalle käteistä.

Historia on osoittanut, etteivät pankit kykene kantamaan rahanluontiin liittyvää vastuuta vaan aiheuttavat asunto- ja pörssikuplia, finanssikriisejä ja lamoja.

Kansalaisaloite toteuttaa rahareformin turvallisesti ottamalla käyttöön rinnakkaisvaluutan. Tällöin saadaan arvokasta kokemusta, kuinka kokonaan valtion luoma velaton raha toimii. Jos rinnakkaisvaluutassa ilmenee ongelmia, voidaan helposti palata käyttämään euroa ainoana virallisena maksuvälineenä.

HYÖDYT JA RISKIT

Rinnakkaisvaluutta vakauttaa taloutta. Nykyään pankit luovat rahaa myötäsyklisesti, eli ruokkivat talouden ylikuumenemista nousukausilla ja syventävät lamaa laskukausilla. Rinnakkaisvaluuttaa voidaan luoda vastasyklisesti, eli vähentää nousukausilla ja lisätä laskukausilla. Rinnakkaisvaluutta voi myös toimia turvasatamana silloin, kun eurojärjestelmässä ilmenee ongelmia.

Koska kaikki rinnakkaisvaluuttamääräiset talletukset ovat riskittömiä, talletuspako ei ole mahdollinen. Nykyään talletuspaot on onnistuttu välttämään talletussuojalla. Talletussuoja on kuitenkin perusteetonta tukea yksityisille pankeille ja realisoituessaan aiheuttaa valtavat kustannukset veronmaksajille tai velkaannuttaa valtiota.

Maksujärjestelmä on turvattu. Valtioiden ei tarvitse pelastaa pankkeja rinnakkaisvaluuttamääräisiltä konkursseilta vaan voi antaa niiden kaatua. Pankin kaatuminen ei aiheuta domino-efektiä tai halvaannuta maksujärjestelmää ja vaaranna siten koko talouden toimintakykyä.

Valtion tulot kasvavat. Sen sijaan, että rahan luominen kasvattaisi pankkien taseita, näkyisi rahan lisäys valtion tulojen kasvuna. Kyselytutkimusten perusteella enemmistö mieltää rahan luomisen ja siitä seuraavien hyötyjen kuuluvan valtiolle, eikä pankeille.

Kuten mikä tahansa yhteiskunnallinen uudistus myös rinnakkaisvaluutan käyttöönotto voi epäonnistua, jos se toteutetaan huonosti. Esimerkiksi väärinkäytökset rahan luomisessa ovat mahdollisia. Riskejä voidaan kuitenkin ehkäistä tehokkaasti varautumalla niihin huolellisesti etukäteen.

ULKOMAILLA

Rahareformi toteutettiin 1800-luvulla Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa. Tuolloin käteisen rahanluontioikeus siirrettiin valtiolle, eivätkä pankit saaneet enää laskea liikkeelle omia seteleitään. Rahareformi ei kuitenkaan koskenut pankkitalletuksia, jotka sittemmin syrjäyttivät käteisen. Nykyään yhdessäkään maassa rahanluontioikeutta ei ole siirretty valtiolle.

Islanti on rahareformin toteuttamisessa pisimmällä. Siellä rahareformia ajaa hallitus, eivätkä ainoastaan yksittäiset puolueet tai kansanedustajat. Islannin pääministeri on tilannut kaksi raporttia, joissa on selvitetty rahareformin vaikutuksia, poliittista kehitystä ja akateemista tutkimusta. Islannin parlamentin asialistalle lisättiin päätöslauselma rahareformikomitean perustamisesta. Lausuntokierroksella kaikki yhdeksän lausuntoa suhtautuivat myönteisesti rahareformiin lukuun ottamatta yhtä. Jos enemmistö kansanedustajista kannattaa päätöslauselmaa, parlamentaarinen rahareformikomitea perustetaan pohtimaan rahajärjestelmän uudistamista.

Rahareformia on edistetty myös muualla Euroopassa. Iso-Britannian ja Alankomaiden parlamenteissa pidettiin kuulemistilaisuus rahareformista. Sveitsi on puolestaan sitoutunut järjestämään kansanäänestyksen rahareformin toteuttamisesta lähivuosina.

Rinnakkaisvaluuttoja on käytössä useissa maissa. Esimerkiksi Sveitsissä on jo 1930-luvulta saakka ollut käytössä WIR-frangi. Sen käytön on todettu tasapainottavan taloudellisia suhdannevaihteluita.

RAHAREFORMILAKI

rahareformilaki.fi
https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/2211

Vastuuhenkilöt

Vireillepanijat

Patrizio Lainà Helsinki
Valtteri Anttoni Aaltonen Espoo
Ville Jaakko Iivarinen Turku

Edustajat
Patrizio Lainà Helsinki
patrizio@talousdemokratia.fi
0405834432

Varaedustaja
Valtteri Anttoni Aaltonen Espoo
valtteri@talousdemokratia.fi
0407675756